

מסכת כלים פרק כד

(עם ביאור "תקוה טובה")

טוב ללמוד טו"ב (17) משניות אלו שכל אחת מסתיימת בטהרה, רמז לנשמה הקדושה והטהורה, ומועילה לה מאוד.

גילוי דעת: לחפצים המופיעים במשניות אלו יש כמה פירושים, בחרתי מהם לפי קוצר דעתי ואף תוך כדי עירוב פירושים, וזאת כדי להקל על הלומד במהרה, מ"מ זאת למיודעי שאין בבחירתי הכרעה כחד מ"ד ולא באתי לאפוקי מ"ד אחרים והפירושים האחרים שהביאו רבותינו הקדושים על תילם עומדים וקיימים.

ביאור: בכל משנה בפרק זה מונה התנא שלושה מיני כלים הדומים קצת זה לזה, ואעפ"כ הראשון שבהם הוא כלי עור או עץ המקבל טומאת מדרס, (אם ישב, שכב או נשען עליו זב, זבה, מצורע או יולדת) מפני שעשוי (גם) לישיבה לשכיבה או לסמיכה עליו (ומקבל גם שאר טומאות לפחות מדרבנן), והשני שבהם אינו מקבל טומאת מדרס מפני שאינו מיועד לישיבה או לשכיבה עכ"פ לא בשעת מלאכתו העיקרית, ומ"מ מקבל טומאת מת ושאר טומאות (כמו טומאת שרץ ומגע הזב) כי הוא כלי מ"מ, והשלישי שבהם אינו מקבל טומאה כלל מטעמים שונים, או מטעם שאינו כלי, או שהוא כלי שאינו משמש את האדם ישירות אלא בעקיפין (משמשי משמשיו), או שאין לו בית קיבול (כפשוטי כלי עץ), או שהוא כלי עץ העשוי לנחת ולא להיטלטל כגון שהוא גדול ומחזיק ארבעים סאה, או שנעשה מחומר שאינו מקבל טומאה כגון אבנים וכל שְׁבִיָּם.

– טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת (ולא טומאת מדרס מפני שמיוחדת למשא ולא לישיבה), וְשֵׁל אֲבָנִים (ועגלה להולכת אבנים) – טְהוֹרָה מְכֻלָּם (מפני שנקובה נקבים גדולים):

ג וְשֵׁל עֲרֵבוֹת (קערות מעץ) הֵן. עֲרֵבָה (גדולה בגודל של) מְשֻׁנֵי לֶג וְעֵד תְּשֻׁעָה קָבִין שְׁנֵסְדֵקָה (ונשפכים הנוזלים ממנה, וראויה כעת רק לישיבה עליה כשהיא הפוכה) – טְמֵאָה מְדֻרָס, שְׁלֵמָה – טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת (שלא יושבים עליה אלא משתמשים בה שימוש הכלי), וְהַבָּאָה בְּמִדָּה (גדולה וכבידה מאוד) – טְהוֹרָה מְכֻלָּם (מפני שאינה מטלטלת):

ד וְשֵׁל תְּבוֹת (מעץ) הֵן. תְּבָה שְׁפִתְחָהּ מְצֻדָּה (ומשמשת לשבת או להשען עליה גם בשעה שמשמשת בה לפותחה ולסוגרה ולהוציא ולהכניס) – טְמֵאָה

א וְשֵׁלֶּשָׁה (סוגים של) תְּרִיסִין (מגינים) הֵם (שדיניהם שונים). (הראשון הוא) תְּרִיס (מגן גדול) הַכְּפוּף (שמקיף את הלוחם משלושה צדדים, והוא עשוי גם לשכיבה עליו בשדה ולכן הוא) – טְמֵאָה מְדֻרָס (ראוי לקבל טומאת מדרס אם ידרוס עליו הזב, וכ"ש שמקבל שאר סוגי טומאות), וְשֵׁמֶשְׁתִּקִּין בּוֹ בְּקִנְפוֹן (והשני הוא מגן של ספורט הסיף) – טְמֵאָה מֵת (ראוי לקבל טומאת מת, וכן שאר טומאות מלבד טומאת מדרס), וְדִיצַת הָעֲרֵבִיִּים (והשלישי הוא שעושים מעין מגינים קטנים לדיצה ומשחק) – טְהוֹרָה מְכֻלָּם (אינו מקבל טומאה כלל מפני שאינו לבוש ואינו כלי):

ב וְשֵׁלֶּשׁ (דיני) עֲגָלוֹת הֵם. (עגלה) הָעֲשׂוּיָה כְּקִתְדָרָא (בצורת כורסה) – טְמֵאָה מְדֻרָס (מפני שמיוחדת לישיבה וה"ה לעגלת תינוק), כְּמִטָּה (עגלה ארוכה)

מְדָרְס, (אבל אם פתחה) מְלַמְעֵלָן –
טְמֵאָה טְמֵא מֵת (שא"א לשבת עליה
בשעה שמשתמש בה ורוצה להגיע אל תוכה),
וְהַבָּאָה בַּמְדָּה (מחזיקה ארבעים סאה) –
טְהוּרָה מְכֻלּוּם (מפני שאינה מטלטלת,
ומדובר באינה מיוחדת למדרס):

ה שְׁלֵשָׁה תְּרַבּוּסִין (עורות לא מעובדים)
הָן. שְׁלֵשׁ סַפְרִין (שפורסים מתחת המסתפר
כדי ששערותיו לא תתפורנה, או ארגז מעור
ויושב עליו המקיז דם) – טְמֵא מְדָרְס
(שהרי הוא מיוחד לישיבה), שְׂאוּכְלִין
עָלָיו (עור שפורסים כמפה על השולחן או
על הקרקע) – טְמֵא מְדָרְס (שהוא כלי
תשמיש ואינו מיועד לישיבה), וְשֵׁל זֵיתִים
(ששוטחים עליו זיתים) – טְהוּר מְכֻלּוּם
(שעשוי מעור קשה ולא ראוי לעשותו כלי
קיבול א"כ אינו כלי המשמש את האדם עצמו):

ו שְׁלֵשׁ בְּסִסִּיּוֹת (בסיס, שרפרף) הָן.
שְׁלֵפְנֵי הַמָּטָה וְשְׁלֵפְנֵי סוּפְרִים
(מושבים או שרפרפים שמניחים עליהם את
הרגליים) – טְמֵאָה מְדָרְס, וְשֵׁל
דְּלָפְקִי (משטח עם דפנות נמוכות ועליו
מניחים כלי הגשה ושולחן הגשה) – טְמֵאָה
טְמֵא מֵת (כלי הוא אך אינו לישיבה), וְשֵׁל
מְגִדֵּל (בסיס של ארון כדי שלא יתרטב,
"צוקל") – טְהוּרָה מְכֻלּוּם (מפני שאינו
כלי):

ז שְׁלֵשׁ פְּנֻקְסִיּוֹת (פנקסים שלהם היו
עשויים שני לוחות צמודות) הָן.
הָאֶפִּיפּוּרִין (לוחות גדולים או כסא
מתקפל) – טְמֵאָה מְדָרְס (מפני שהסופר

יושב בתוכם או עליהם וכותב), וְשֵׁשׁ בֵּית
בֵּית קִיבּוּל שְׁעוּתָה (לוחות פנקס קטן
מרווחים בשעווה וחורטים בהם) – טְמֵאָה
טְמֵא מֵת (כלי הוא מפני בית הקיבול שלו,
ואינו ראוי לישיבה), וְחִלְקָה (פנקס שאינו
של שעווה וכותבים עליו בדיו) – טְהוּרָה
מְכֻלּוּם (כפשוטי כלי עץ או שאינו נחשב
כלי):

ח שְׁלֵשׁ מְטוֹת (משטחים עם רגליים) הָן.
הָעֲשׂוּיָה לְשִׁכְיָה – טְמֵאָה מְדָרְס,
שְׁלֵשׁ זַנְגִּין (שמניחים בתוכה כלי זכוכית) –
טְמֵאָה טְמֵא מֵת (מפני שיש לה בית
קיבול), וְשֵׁל סַרְגִּין (שסורגים עליה רשתות
ומכיוון שאין לה בית קיבול ואינה ממשמשי
האדם לכן היא) – טְהוּרָה מְכֻלּוּם:

ט שְׁלֵשׁ מְשַׁפְּלוֹת (סלים, קופות) הָן. שְׁלֵשׁ
זָבֵל (עם פתח מן הצד, להולכה ופיזור זבל
לשדות ולכרמים) – טְמֵאָה מְדָרְס (כי
דרכן היה שהפועל יושב או נשען עליה), שְׁלֵשׁ
תְּבִין (סל להולכת תבן) – טְמֵאָה טְמֵא
מֵת (שפתוחה למעלה ואינה ראויה לישיבה),
וְהַפְּחִלִּין שְׁלֵשׁ גְּמָלִים (סל גדול עשוי
כרשת של חבלים קשים, שמוליכים בו סחורה
ע"ג גמלים) – טְהוּר מְכֻלּוּם (מפני
שהנקבים גדולים וגם אין ראוי לשבת עליו):

י שְׁלֵשָׁה מְפָצִים (מחצלאות) הָן.
הָעֲשׂוּיָה לְיִשְׁבָּה – טְמֵאָה מְדָרְס
(אע"פ שהוא מפשוטי כלי עץ מפני שעשוי
לישיבה), שְׁלֵשׁ צְבָעִין (לתת עליהם או
לכרוך בהם הבגדים הצבועים) – טְמֵאָה
טְמֵא מֵת (שתורת כלי עליו ונקרא שיש לו

בית קיבול), וְשָׁל גְתוֹת (לכסות בהם הזיתים והענבים או כיסויים לדורכי גתות להגן על מלבושיהם) – **טָהוֹר מְכָלוֹם** (שאינו ממשמשי האדם):

יא וְשָׁלֵשׁ תְּמָתוֹת (נודות של עור למשקין) וְשָׁלֵשׁ תוֹרְמָלִין (כיסים גדולים של עור) הֵן. הַמְּקַבְּלִין כְּשַׁעוֹר (גדולים כדי שיעור ישיבה - 4-5 קבים) – **טְמֵאִין מְדָרְס** (מפני שעשויים גם לישיבה), וְשֵׁאִינָן מְקַבְּלִין כְּשַׁעוֹר (של כדי ישיבה) – **טְמֵאִין טְמֵאִין מֵת** (שעכ"פ יש להם בית קיבול), וְשָׁל עוֹר תְּדָג – **טָהוֹר מְכָלוֹם** (לפי שלא גזר ה' טומאה על שום דבר ממה שבמים):

יב וְשָׁלֵשׁ עוֹרוֹת הֵן. הָעֲשׂוּי לְשִׁטִּיחַ (לשטוח תחתיו בארץ או על המיטה) – **טְמֵא מְדָרְס**, לְתַכְרִיד (לעטוף בה) הַכְּלִים – **טְמֵא טְמֵא מֵת** (שנחשב כלי קיבול), וְשָׁל רְצוּעוֹת וְשָׁל סַנְדָּלִים (עור העומד לחתוך ממנו רצועות וסנדלים) – **טָהוֹרָה מְכָלוֹם** (מפני שמחוסר מלאכה או מפני שאין לו צורת כלי):

יג וְשָׁלֵשׁ סְדִינִין הֵן. הָעֲשׂוּי לְשִׁכְיָה – **טְמֵא מְדָרְס**, לְוִילוֹן – **טְמֵא טְמֵא מֵת** (שאינו כמחיצות הבית שאינם מקבלות טומאה, אלא הוא נחשב לכלי מפני שלפעמים מתעטפים בו כשהוא תלוי כדי להתחמם), וְשָׁל צוֹרוֹת (תמונות מבד לנוי או דוגמאות לריקמה) – **טָהוֹר מְכָלוֹם** (שאינן עליו תורת כלי ואינו ממשמשי האדם):

יד וְשָׁלֵשׁ מְטַפְּחוֹת הֵן. וְשָׁל יָדַיִם – **טְמֵאָה מְדָרְס** (שפעמים נותנה תחתיו), וְשָׁל סְפָרִין (מיוחדות לעטוף בהם ספרים שבגלילה) – **טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת** (מפני שנחשב לכלי קיבול או מפני שלפעמים עושים אותה כמין תיק ונותנה בחיקו כדי להתחמם בה), וְשָׁל תַּכְרִיד (של מתים) [וְשָׁל] נְבִלֵי בְּנֵי לְוִי (שהיו כורכים אותם במטפחת, כדי שלא יתלכלכו) – **טָהוֹרָה מְכָלוֹם** (שכל העשוי להגן מלכלוך אינו מקבל טומאה כלל):

טו וְשָׁלֵשׁ פְּרָקְלִינִין (כפפות מעור) הֵן. וְשָׁל צְדֵי תִּיהָ וְעוֹף (והם כעין כפפות גדולות להושיב על ידיו עוף טורף המאולף לצוד) – **טְמֵא מְדָרְס** (שהצייד נשען עליו או שוכב עליו לנוח), וְשָׁל תְּנַבִּין (כפפות קטנות הם ואינם ראויות לישיבה עליהם) – **טְמֵא טְמֵא מֵת** (שממש גם כבית קיבול עבור החגבים הניצודים), וְשָׁל קִיָּצִין (חתכות עור המגינות על ידיהם של מלקטי קוצים או מייבשי גרוגרות) – **טָהוֹר מְכָלוֹם** (שנעשה רק להגנה):

טז וְשָׁלֵשׁ סְבָכוֹת (כיפות העשויות כעין רשת לכסות שיער הראש, ויש מפרשים צעיפים) הֵן. וְשָׁל יִלְדָה (בת צעירה) – **טְמֵאָה טְמֵאָה מְדָרְס** (שסבכה שלה ראויה לישיבה או להניח ראשה עליה, או שהצעף שלה ארוך ומשתלשל לאחוריה ונמצא שיושבת עליו), וְשָׁל זְקָנָה (כיפה שלה אינה ראויה לישיבה) – **טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת**, וְשָׁל יוֹצֵאת לַחוּץ (כדי שיצחקו ממנה וכיסוי זה נקוב ושערה יוצא ממנה) –

טְהוֹרָה מְּלִימָה (שסבכה זו קטנה היא ומכוערת ואינה ראויה ללבישה):

יִשְׁלַח קְפוֹת (סלים העשויים מנצרים של עץ וכדומה) הֵן (שאם חבר שניים מהם יחד, תמיד הולכים אחר העיקר כדי להחליט אם הוא טמא או ראוי לקבל טומאה אם לאו). (אם היא קופה) מְּהוֹתָה (בלויה וחלשה) שְׁטָלְיָה (שחבר אותה כטלאי) עַל הַבְּרִיָּה (על הקופה הבריאה השלמה והחזקה) – הוֹלְכִין אַחַר הַבְּרִיָּה, (ואם שניהם שוים בחזקן אבל שונים בגודלן) קְטַנָּה עַל הַגְּדוֹלָה – הוֹלְכִין אַחַר

הַגְּדוֹלָה, הֵיוּ שְׁוֹת (בגודל ובחזק). הוֹלְכִין אַחַר הַפְּנִימִית (שהיא החשובה יותר). רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר (מוסיף: גם כגון), כִּף מְּאֲזָנִים (של מתכת) שְׁטָלְיָה (שעשהו טלאי) עַל שׁוֹלֵי (תחתית) הַמִּיתָם (שנעשו דקים מחמת האש. אם עשה הטלאי) מְּבַפְּנִים – טְמָא, (ואם עשאה) מְּבַחוּץ – טְהוֹר. טְלָיָה (אם הדביק את הטלאי) עַל צְדָה (על דפנות המיחם) – בֵּין (אם טלאה) מְּבַפְּנִים בֵּין (אם טלאה) מְּבַחוּץ, טְהוֹר:

לע"נ א"מ תקוה אמל בת סלימה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ מו"ר הרב יוסף עזרא בן אהובה עמומה זצוק"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בקשה לאחר לימוד המשניות

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיהא למוד משניות הללו שלמדנו בשביל נשמת (א"מ) ... זכות לנשמתו (לנשמתה) כי משנה אותיות נשמה, שתעלה מעלה מעלה ותזכה לתענוגים רמין ולהנות מזיו השכינה ושתהא נשמתו (נשמתה) צרורה בצרור החיים עם נשמות צדיקים וצדקניות שבגן עדן ולחיות בתחית המתים עם שאר מתי ישראל ברחמים, אמן.